

LA CAUSA DELS DRETS HUMANS A BOLÍVIA

EL MEU TESTIMONI SOBRE LA FUNDACIÓ DE L'ASSEMBLEA DE DRETS HUMANS DE BOLÍVIA

GREGORIO IRIARTE

Cochabamba, Bolívia

L'Assemblea Permanent de Drets Humans de Bolívia (APDHB) sorgeix en la clandestinitat més absoluta en temps de la dictadura del general Bánzer el novembre de 1976. En el més absolut secret, en una Parròquia de La Paz neix aquesta institució cridada a tenir una gran importància en el futur de la vida sociopolítica del país.

Vaig haver d'acceptar la feina de redactar l'esborrany que s'hauria d'aprovar en la propera reunió. S'havia de definir quina mena d'organització calia, així com alguns aspectes relacionats amb la seguretat de tots els seus membres sense que allò afectés l'activitat en favor de les persones perseguides, detingudes i exiliades. Aquestes persones eren, sobretot, dirigents sindicals i d'altres organitzacions populars, així com els membres actius dels partits polítics defensors del sistema democràtic.

Les característiques de la nova organització per a la defensa dels drets humans eren les següents:

Hauria de ser una Assemblea. En primer lloc, la nova organització s'autodefineix com a "Assemblea" ja que les decisions s'han de prendre amb la participació i el consens de la majoria del grup, lluny d'una directiva dirigista o elitista.

Els membres amb més representativitat van ser els dirigents sindicals i d'organitzacions populars com ara miners, fabrils, camperols, magisteri, associacions de veïns... La participació dels partits polítics va ser mínima però molt important en tot allò relacionat amb la informació de persones perseguides o detingudes.

L'Assemblea s'havia d'organitzar a cada ciutat i poble important del país, ja que es buscava, no només ajudar les persones perseguides i empresonades, sinó també crear un moviment nacional que, davant l'eliminació dels partits polítics pel règim dictatorial, lluitessin per un canvi real. Calia anar posant les bases per, derrocant les dictadures, donar vida a un autèntic sistema democràtic.

Des de bon principi tot el moviment de defensa dels drets humans a Bolívia es va organitzar com una tasca totalment voluntària, sense cap mena de

retribució. En les freqüents reunions clandestines es passava una bossa on cada un dels participants hi anava posant lliurement la seva aportació voluntària.

Des d'un primer moment hi van participar, juntament amb grups de l'Església Catòlica, membres importants de l'Església Metodista i de l'Església Luterana-Boliviana.

El Consell Consultiu

Per donar certa seguretat a l'Assemblea, unida a la seva visibilitat, es va pensar des del principi en l'organització d'un Consell Consultiu paral·lel a l'Assemblea. Era la part més visible i la que tenia la missió de signar els documents que s'anaven elaborant en base a les contínues denúncies contra el règim dictatorial.

Hi pertanyien alguns membres connotats de la societat i de les diferents confessions religioses. S'ha de destacar la tasca valenta i abnegada que van realitzar a través d'aquest Consell l'expresident de la República Dr. Luís Adolfo Siles Salinas i el sacerdot bolivià Julio Tumiri Javier.

Contactes internacionals

Varen ser nombrosos i molt importants els contactes amb institucions de Drets Humans a nivell internacional pel seu suport moral i econòmic.

Els diferents governs "de facto" de Bolívia estaven disposats a donar la llibertat a molts dels presos ja que els centres penitenciaris i altres llocs tenebrosos de presó estaven saturats, però exigien que els passatges a l'exterior els paguessin les seves respectives famílies. La gran majoria d'aquestes famílies eren pobres, sense cap capacitat per fer-se càrrec de les altes despeses dels passatges. L'Assemblea, a través de la seva "secretaria d'hisenda", s'ocupava de les despeses.

Va ser molt eficaç la tasca que en aquesta delicada funció va complir, durant llargs anys, la germana Amparo Carvajal. També corria a càrrec seu gestionar davant les ambaixades de diferents països per tal que acceptessin aquestes persones desterrades en qualitat d'exiliats polítics.

Els països que es varen mostrar més solidaris i

acollidors varen ser Suècia, Holanda, França, Mèxic i Noruega. Les institucions internacionals que varen col·laborar més eficaçment van ser la Creu Roja Internacional, el Consell Mundial d'Esglésies amb seu a Ginebra, l'Església Luterana Sueca, Pa per al Món, Misereor d'Alemanya, i altres.

L'Assemblea va col·laborar de manera molt eficient en l'èxit de la Vaga de Fam, iniciada per cinc dones del Districte Miner de Catavi-Segle XX, que va aconseguir el derrocament del règim de Bánzer.

L'holocaust dels millors

Bolívia va perdre, en el transcurs de 20 anys de dictadures, els seus millors quadres polítics: Marcelo Quiroga, els màrtirs del Carrer Harrington, Teoponte, Espinal... i tants d'altres.

Personalment, vaig haver de lamentar amb profund dolor la pèrdua dels meus millors amics a favor de la justícia i la llibertat: Mauricio Lefebvre, Federico Escobar, Luís Espinal, Marcelo Quiroga Santa Cruz... En Marcelo era, sens cap mena de dubte, l'home més temut per les dictadures d'aleshores: model de polític, analista, orador, periodista, escriptor... però, sobretot, un home de la més profunda honestedat, tant en el seu comportament personal com en el polític.

Manteníem una estreta amistat. El Govern del General Luís García Mesa i el seu col·laborador Coronel Arce Gómez, temien i odiaven en Marcelo, mentre esperaven l'ocasió propícia per eliminar-lo.

En llegir a la premsa clares amenaces contra en Marcelo em vaig decidir a anar al seu domicili per expressar-li la meua solidaritat. Vivia a l'edifici Apolo en un dels pisos superiors. Li vaig dir amb tota franquesa que en aquell lloc no tenia cap opció per lliurar-se de la persecució que el règim desencadenaria en contra seva.

- Sí, em va respondre, *però de moment, no tinc cap altra opció. No fugiré.*

- *Aquí no tens escapatòria. T'ofereixo casa meua.*

- Marcelo, li va dir la seva dona, *has d'acceptar l'ofertament que et fa Mossèn Gregorio. Jo et recolzaré des d'aquí.*

- *D'acord. Acceptaré,* va respondre.

A casa meua ja funcionaven algunes elementals normes de seguretat. La primera era trobar un perfecte camuflatge d'identitat de l'hostatjat davant el personal de la casa i les visites. Era com un nou bateig. Se li havia de posar un nom, així com

una nova professió i nacionalitat. També s'havien d'"inventar" els motius per viure a la rectoria.

Amb en Marcelo tot això va ser molt senzill i fins i tot una mica còmic. En Marcelo va passar a ser, des d'aquell moment, un sacerdot argentí amic meu, que es deia mossèn Juan i que havia vingut a Bolívia per seguir uns cursos de pastoral (!). En Marcelo va acceptar amb molt d'humor la seva nova identitat, així com algunes mesures de seguretat: no havia de sortir de la seva habitació quan arribaven persones estranyes; si necessitava parlar per telèfon, no ho havia de fer personalment, etc. Tot va anar molt bé; durant els dos mesos que va viure a casa meua, el camuflatge era perfecte i no hi va haver cap problema.

La fatídica reunió a la COB

Però un nou cop militar s'estava gestant. Arribaven informacions preocupants des de Trinidad. La Comissió per la Defensa de la Democràcia va convocar una reunió urgent a l'edifici de la COB. En Marcelo em va dir que ell havia d'anar a aquella reunió. Jo li vaig desaconsellar, encaridament. En Marcelo em va insistir que ell sentia l'obligació moral de participar en la reunió.

El tràgic desenllaç d'aquella reunió és història sabuda. Els paramilitars del Coronel Arce Gómez, camuflats en diverses ambulàncies, varen arribar fins a l'edifici de la COB i el varen assaltar, agafant com a presos els principals dirigents. A en Marcelo, que era l'objectiu principal, un dels paramilitars li va disparar a boca de canó. Tot i que el govern va donar una informació veraç d'aquest horrible acte, se sap que, greument ferit, en Marcelo va arribar amb vida fins a la Caserna General de l'Exèrcit, on el van torturar salvatgement fins acabar amb la seva vida.

Per més que, tant els seus familiars com l'opinió pública, hagin exigit, de manera constant, la recuperació de les seves restes mortals, mai s'ha aconseguit obtenir una informació seriosa i verídica.

En Marcelo, això sí, ha passat a la història de Bolívia com a model de dirigent polític, no només per les seves qualitats intel·lectuals i d'estadista, sinó per tota la seva trajectòria humana i política, guiada per una línia de conducta basada sempre en els grans principis de l'ètica.